



1. Förskolepedagogik

Förskolepedagogiken omfattar omsorg, fostran och undervisning. Förskolepedagogiken innebär pedagogisk växelverkan som sker i små barns olika livsmiljöer där syftet är att främja barns harmoniska uppväxt, utveckling och inläring.

Förskoletjänsterna omfattar barnomsorg och förskoleundervisning samt annan typ av verksamhet så som öppen förskoleverksamhet som organiseras av kommunen eller privata aktörer.

1.1 Barnomsorg

Barnomsorgen anordnas, som lagen definierat den, i form av daghemsomsorg, dagbarnvård, lekverksamhet eller någon annan typ av daglig omsorgsverksamhet. Numera talas även om öppen förskolepedagogisk verksamhet. Barnomsorgen kan vara kommunal eller privat. Tjänsterna kan ha mycket varierande former och växla från några få timmar om dagen till dygnetruntomsorg. Alla finländska barn under skolåldern har lagstadgad rätt att efter föräldrarnas val få plats antingen inom den kommunala barnomsorgen eller stöd till hemvård eller privat vård. Lagen om barnomsorgen härstammar från 1973.

1.2 Hemvårdsstöd

Hemvårdsstöd som betalas av Folkpensionsanstalten kan ges till en familj som har ett barn under 3 år som vårdas hemma. Hemvårdsstöd kan även betalas för familjens andra barn som inte är i skolåldern och som inte omfattas av kommunal barnomsorg. För att få stöd behöver föräldrarna inte själva ta hand om barnet utan barnskötaren kan vara någon annan person. Hemvårdsstödet upphör när det yngsta barnet fyller 3 år.

Hemvårdsstödet omfattar en vårdpenning och ett vårdtillägg som står i relation till familjens inkomster. Dessutom kan hemkommunen betala ett ytterligare kommunalt tillägg. Vårdpenningen betalas separat för varje stödberättigat barn. Vårdpenningen utgör

- 336,67 e/mån för ett barn som inte fyllt 3 år
- 100,69 e/mån per barn för ytterligare barn i familjen som inte fyllt 3 år
- 64,77 e/mån per barn för barn som fyllt 3 år men inte börjat skolan

1.3 Privatvårdsstöd

Folkpensionsanstalten betalar även privatvårdsstöd för ett barn i förskoleålder när barnet får omsorg någon annanstans än inom den kommunala barnomsorgen. Barnomsorg kan erbjudas av ett privat daghem, av en privat barndagvårdare eller privatperson med vilken föräldrarna har slutit ett arbetsavtal. Priset för den privata barnomsorgen bestäms av aktörens prissättning.

Privatvårdsstödet utgör 171,30 e/mån och barn. Vårdtillägget baseras på familjens bruttoinkomster och utgör högst 144,14 e/mån och barn. Vårdpenning och -tillägg betalas separat för varje stödberättigat barn. Stödet kan maximalt utgöra lika mycket som barnets omsorgstaxa. Hemkommunen kan dessutom betala ett kommunalt tillägg.

1.4 Barnomsorgsavgifter

För barnomsorgen utgår en avgift som baseras på familjens inkomster och storlek. Den högsta månadsavgiften för heltidsomsorg utgör 264 euro per månad för familjens första barn och 238 euro per månad för nästa barn i åldersföljden. För nästföljande barn utgör avgiften 20 % av det första



barnets beräkningsmässiga avgift för heltidsomsorg. Som familjens första barn beräknas alltid det yngsta barnet som använder barnomsorgstjänster. Den lägsta avgiften är 24 euro.

För deltidsoomsorg debiteras en lägre avgift än för heltidsomsorg och den står i relation med omsorgstiden enligt varje kommuns egen taxa.

2. Barnomsorgsstatistik

2011 fick 226 958 barn i Finland barnomsorg. Cirka 63 % av de finländska barnen fick antingen kommunal eller privat barnomsorg. Merparten av barnen fick kommunal barnomsorg.

2.1 Stora skillnader på antalet barn i olika åldrar inom barnomsorgen

Det finns stora skillnader i antalet barn i olika åldrar inom kommunal och privat barnomsorg. Barn under 1 år får huvudsakligen omsorg hemma. Av barn på två år omfattas redan 52 % och på 5 år 78 % av barnomsorgen. Dryga 70 % av sexåringar i förskoleåldern fick barnomsorg.

3. Antalet daghem

Det fanns 2011 2 602 kommunala daghem och 1093 lägenhetsdaghem. 2010 fanns det sammanlagt 615 privata daghem som drevs av företag och organisationer.

45 % (55 100 personer) av den kommunala socialtjänstpersonalen arbetade 2011 inom barnomsorgen. Merparten av de anställda inom barnomsorgen var kvinnor. Av 14 080 förskollärare var 2,6 % män och av 11 730 barndagvårdare var 2011 under en halv procent män.

Medelåldern för barndagvårdare var 49 år och för förskollärare 42 år. Under de senaste 10 åren har andelen dagbarnvårdare bland barnomsorgspersonalen minskat medan andelen förskollärare har ökat.

4. Personal, kompetens och utbildning

Lag om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården reglerar kompetenskraven för daghemspersonalen.

Daghemsföreståndare

Det är daghemsföreståndarens uppgift att se till att den pedagogiska personalen är tillräckligt yrkeskompetent för att kunna föra pedagogiska samtal och tillsammans med vårdnadshavare sammanställa en individuell förskoleplan för varje barn. Daghemsföreståndaren som emellanåt deltar i arbetet i barngrupper, ger yrkesvägledning för de anställda och deltar i planeringen av daghemmets förskoleplan förutsetts ha förskolelärarkompetens samt tillräcklig ledarförmåga (3 §).



Förskollärare

I arbetet som förskollärare ligger tyngdpunkten framför allt på undervisning och pedagogik, handledning av barngrupper, stöd till uppfostran i hemmet, psykosocialt arbete samt i tryggheten av vård och stöd för barn i behov av särskilt stöd och omsorg. Som förskollärare ska man planera och genomföra verksamhet, bedöma verksamhet och svara för utvecklingsarbetet.

Kompetenskravet för förskollärare är minst pedagogie kandidatexamen från universitetet som ska innehålla förskolelärarutbildning eller yrkeshögskoleexamen (socionom) inom hälsovård och det sociala området i vilken det ingår studier (60 poäng) med inriktning på förskole- och socialpedagogik. Enstaka separata studier utöver examen ger inte kompetens som förskollärare.

Specialförskollärare

Kompetenskravet för specialförskollärare består av lämplig grundutbildning för uppgiften och dessutom lämplig specialiseringsutbildning eller påbyggnadsexamen. Specialiseringsutbildning som ger kompetens som specialförskollärare innebär speciallärares studier på universitetet.

Närvårdare

I närvårdarens uppgifter ligger tyngdpunkten på vård, omsorg och omvårdnad.

- Planering och genomförande av uppfostran, undervisning, förskoleundervisning och omsorg
- Uppfostringspartnerskap och samarbete med familjen
- Genomförande av rehabiliterande specialstöd
- Grundvård, omsorg och omvårdnad
- Deltagande i uppfostran, undervisning, förskoleundervisning och omsorg
- Deltagande i individuell förskolepedagogisk bedömning och uppföljning
- Deltagande i daghemmets verksamhet och samarbetspraktik
- Stöd till barnet vid flytt till förskoleundervisning, skola eller annan omsorgsplats

Av social- och hälsovårdens grundexamen lämpar sig närvårdarens examen enligt utbildningsprogrammet för barn- och ungdomsvård och uppfostran för uppgifterna inom barnomsorg. En annan lämplig examen för uppgiften är bl.a. grundexamen för barn- och familjearbete där examenstitel heter barnledare.

5. Reformering av förvaltningsområdet och lagstiftning

I början av 2013 överförs beredning av lagstiftning för barnomsorgen, förvaltning och styrning från social- och hälsovårdsministeriet till undervisnings- och kulturministeriet. Samtidigt inleds totalreformering av barnomsorgslagstiftningen.

Utvecklingen av förskolepedagogiken leds av nationella förskolepedagogiska riktlinjer som fastställdes 2002. Innehållet i den kommunala förskoleverksamheten styrs av en förskolepedagogisk plan (VASU). Kommunerna sammanställer lokala och enhetsinriktade planer på denna grund.



6. Förskoleundervisning

Förskoleundervisning och elevernas morgon- och eftermiddagsverksamhet regleras i lagen och förordningen om förskoleundervisning. Barnen får förskoleundervisning året före skolplikten och dess mål är att som en del av förskolepedagogiken förstärka barnets inlärningsförutsättningar.

Kommunen har en lagstadgad skyldighet att anordna förskoleundervisning. Föräldrarna avgör om barnet ska få förskoleundervisning. Förskoleundervisningen är avgiftsfri.

Nationella läroplansgrunder fastställda av Undervisningsstyrelsen styr planeringen av förskoleundervisningens innehåll och fungerar som grund för lokala undervisningsplaner.

Klasslärare och förskollärare är i huvudsak behöriga att ge förskoleundervisning.

7. JHL och utvecklandet av förskolepedagogiken

Det förskolepedagogiska området ska under 2013 utgöra JHL:s spetsprojekt. Målet är att aktivt påverka lagstiftningen och kompetensutvecklingen samt framhäva förskolepedagogikens betydelse för välfärden i samhället.

JHL har krävt att lagen om barnomsorgen måste moderniseras till en lag om förskolepedagogiken. I den nya lagen ska man tydligt definiera:

- förskolepedagogikens mål
- barnets rättigheter
- förskolepedagogikens och barnomsorgens tjänstestruktur och tjänsteformer
- förskolepedagogikens innehåll, bedömning och organisering
- förskolepedagogikens förvaltning, styrnings-, utvecklings- och ledningssystem
- verksamhetens kvalitetskriterier och bedömning
- kriterier för verksamhetsbetingelser
- personal
- tidig inblandning och specialtjänster
- samarbete och kontakter med förskoleundervisning och grundundervisning
- samarbete med aktörer inom social-, familje- och utbildningsområdet

Enligt JHL borde kompetensen inom området förstärkas ytterligare. JHL:s medlemmar inom förskoleverksamheten arbetar huvudsakligen med vård och omsorg. JHL har betonat att personalen ska ha tillräcklig kompetens för att ge övergripande stöd för barns uppfostran och utveckling, bred kompetens för uppfostran, undervisning liksom vård och omsorg. Personalens gedigna pedagogiska kompetens skapar grund för kvalitativ verksamhet. Den pedagogiska processen innebär observation, planering, genomförande och bedömning, utvecklande av lämpliga metoder för barnets olika utvecklingsfaser som ska tas i bruk i rätt tid och i lämplig situation. Pedagogiska och didaktiska metoder tar hänsyn till barnets utveckling och sätt att lära sig och innebär därmed specialanpassad verksamhet.

Översättning: Sirkka Seppänen